„Pagrindiniai koncertmeisterio profesinės kompetencijos aspektai ir specifiniai ypatumai“

TATJANA GIMBICKAJA

VISAGINO KŪRYBOS IR MENŲ AKADEMIJA

Pianisto koncertmeisterio darbo specifika styginių instrumentų klasėje

T. Gimbickaja

Pianistas-akompaniatorius (akompanimento atlikėjas), padedantis muzikos atlikėjams arba jų kolektyvams rengti partijas ir akompanuojantis jiems per koncertus.

- Koncertmeisterio darbas – viena iš labiausiai paplitusių pianisto veiklos sričių.
- Akompanimento skambinimas padeda instrumentalistui (styginininkui) suvokti muzikinio kūrinio visumą (solinę partiją kartu su akompanimentu), orientuotis ne tik kūrinio melodinėje linijoje, bet ir harmonijoje.
- Geras akompanavimas daug priklauso nuo gero styginių instrumentų pažinojimo: (Jeigu reikia aštresnio, stakatinio užgavimo, jis neturėtų būti sausas, naudotinas truputis pedalo arba stacatto grojamas minkščiau)
- Bendras styginių bruožas – graži kantilena, kurios negalima užgožti grubiu akompanavimu. Tai ypač svarbu akompanuojant vienam smuikui
- Smuikas yra pats techniškiausias styginių instrumentų grupėje, jo tembras ryškiausias, plačiausia galimų tempų ir dinaminė amplitudė.
- Atsižvelgiant į instrumento skambėjimo specifiką, styginiams akompanuojama minkštesniu riešu, vidutinio intensyvumo garsu. Garsą reikėtų išlaikyti skaidresnį.
- Garsas turėtų kiek galint labiau atkartoti styginiais išgaunamą garsą.

Pianistas-akomponiatorius

- Skambinant akompanimentus, įgyjami ansamblio grojimo įgūdžiai, tobulėja ritminis organizuotumas, dinaminių bei tembrinių spalvų pajutimas, mokomasi lankstaus frazavimo bei agoginių niuansų suvokimo.“
- Tuo tarpu akompanuojant styginių instrumentų ansambliui reiktų išlaikyti garso minkštumą, tačiau atsižvelgiant į atlikėjų kiekį, garso amplitudė gali prasiplėsti.
- Tačiau yra susiduriama su sunkiai įveikiamomis ansamblinėmis užduotimis: ansambliniu pojūčiu, trijų eilučių teksto sekimu, su kvėpavimo, frazavimo ypatumais . (Šių sunkumų atsiradimą galime paaiškinti taip, kad pianistas-solistas yra pripratęs prie savęs, kaip solinio atlikėjo.)

Nuomone

- Yra nuomone apie akompanimento atlikimą, kad jį atliekantis koncertmeisteris turi groti tyliau. Tačiau to negalime teigti vienareikšmiškai. Akompanimente yra svarbūs muzikiniai momentai, per kuriuos atlikėjas gali pasireikšti, labiau atskleisti vaizdinę – emocinę kūrinio potekstę.
- **Tai yra akompanimento intarpai, įžanga.**
- Įdėmiai išnagrinėti (jei yra) visus fortepijono solo intarpus, įžangą ir pabaigą.
- Nuo to, kaip bus atlikta kūrinio įžanga, priklausys kūrinio tempas bei visa tolesnė interpretacija. Fortepijono solo intarpai sujungia atskiras kūrinio dalis į visumą.
- Akompanimentui svarbi ir išraiškos priemonių įvairovė. Tai lemia skirtingas kūrinio

  interpretacijas

Keletą ypatumų akompanimento:

- Įprasti matyti tris gaidų eilutes
- Garsus suvokti kompleksiškai
- Harmonines figūracijas „paversti“ akordais
- Surasti harmoninį pagrindą.
- Girdėti bosinių garsų judėjimą
- Skaityti iš lapo
- Įdėmiai sekti solisto partiją
- Spėti pagauti bandantį klysti ar pametus į tekstą
- Gebėjimas transponuoti.

Štrichas – tai garsų ištarimo instrumentu principas

- **Pizzicato** - (it. pizzicare - gnaibyti; sk. picikato) - styginių instrumentų garso išgavimo būdas gnaibant stygas pirštais.

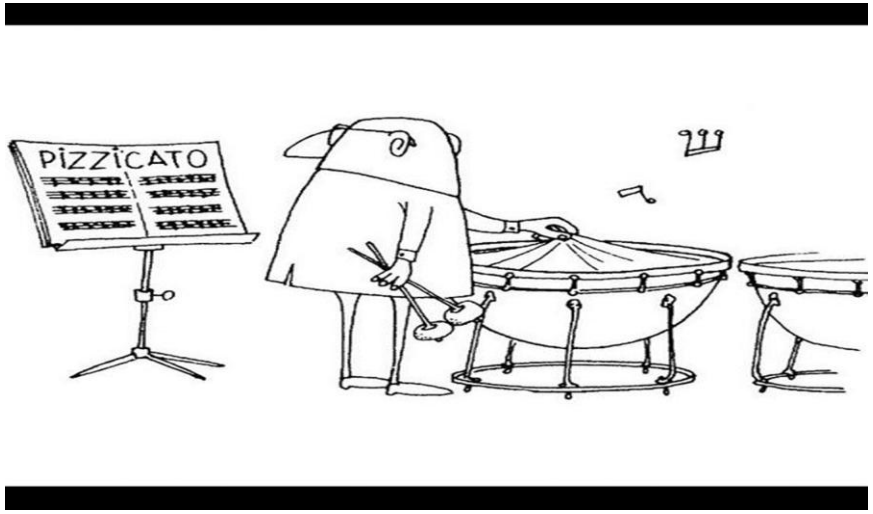

Štrichas - Detache

- **Pagrindiniai štrichai aktyviai formuoja smuikininko garso valdymo įgūdžius: garso išgavimo ir garso vedimo, stryko krypties keitimo, perėjimo nuo vienos stygos prie kitos.**
- Detache - (pranc. atskirtas, atplėštas; sk. detaše) - muz. griežimas styginiais instrumentais, braukiant stryką nutrūkstamais, staigiais judesiais
- Svarbu tai, kad termino etimologija yra susijusi su stryko vedimo būdu, o ne su skambėjimo charakteriu. Tai sklandus, gulintis štrichas, besąs visų kitų štrichų vystymo pagrindu.
- Détaché štrichas savo muzikinės išraiškos galimybėmis labiausiai artimas legato štrichui.
- Nežiūrint į kitokį atlikimo būdą, détaché, kaip ir legato, pirmiausia išryškina vokalinę, melodynę smuiko prigimtį. Todėl šio štricho pagrindinis bruožas yra didesnė ar mažesnė garso dainingumo sanglauda, kurie tiesiogiai priklauso nuo sklandaus garsų jungimo, keičiant stryko judėjimo kryptį.
- Didžiulis détaché meninių galimybių diapazonas reiškiasi ne tik artikuliacine įvairove, bet ir tuo, kad šis štrichas gali būti atliekamas labai skirtingais tempais – nuo lėto, sunkaus, iškilmingo žingsniavimo iki paties greičiausio, veržliausio, žaižaruojančio judėjimo.

Štrichas -martelé

- Štrichas martelé (pranc. akcentuojant, artikuliuojant atskirus garsus) smuiko muzikos atlikime atitinka terminą staccato. Jo skambėjimo charakteris – trumpas, aštrus.
- Martelé – tai aštrus, akcentuotas staccato
- Štrichas martelé naudojamas valingo, energingo, maršinio, šokinio charakterio muzikoje.
- Jis dažniausiai atliekamas vidutiniuose tempuose (greitesniuose tempuose naudojami kiti štrichai – spiccato, staccato), viršutinės stryko dalies ribose.
- Galima martelé atlikti plačiau.
- Štricho martelé skambėjimo aštrumas iš esmės priklauso nuo atakos ir greito (impulsyvaus) stryko pravedimo sumanios koordinacijos.
- Akcentuotą garso pradžią lydi impulsyvus rankos judesys ir strykas greitai pravedamas styga, mažėjant slėgiui į ją.
- Svarbu yragarso kokybė ir pauzės išklausymas.

Štrichas - Staccato

- **Staccato** - (ital. – „atitrūkstantis“, „atidalinantis“). Šis štrichas kilęs iš martelé ir jo atlikimo būdas yra toks pat, kaip ir štricho martelé. Skirtumas tas, kad vienu stryko judesiu grojama keletas ar net daug trumpų natų.
- Atliekamas staccato ne tik viršutine stryko dalimi, bet ir visu stryku.
- Trumpais, nutrūkstamais, nesujungtais garsais

Štrichas - Sautille

- **Sautillé** (pranc. – šokinėjantis) yra vienas iš svarbesnių smuikininko virtuozinės technikos komponentų. Suduodant griežikliu į stygą ir jam atšokant nuo stygos, išgaunami du, trys, keturi lygaus ilgio greitai vienas po kito einantys garsai.
- Atliekami paprastai viršutine griežiklio dalimi; žymimas liga su taškais
- Jis naudojamas veržliuose skrydžio, fantaztiniuose, skerciniuose, groteskiniuose ir pan. epizoduose.
- Technine prasme, tai smulkus štrichas (kilęs iš détaché), atliekamas stryko svorio centre (kas suteikia galimybę strykui šiek tiek šokinėti) dešinės rankos riešiniu judesiu.

Štrichas - Legato

- Legato (ital. legare – surišti; vientisai, sklandžiai) -artikuliacine prasme yra vienalytis ir realizuojasi visada vienu grojimo būdu. Šis štrichas turi būti smuikininko ištobulintas taip, kad jo smuikas dainuotų, o garsas būtų lygus ir sklandus. Legato štrichui daro įtaką melodinės klausos vystymas, ritmo pojūtis ir grojamųjų judesių kultūros formavimas.
- Visgi tradicinės sudėties styginių ansamblyje iki dešimt žmonių forte fortissimo prireikia retai.

Štricha - Flažoletas

- **Flažoletas** - (pranc. flageolet) švelnus garsas, panašus į fleitos, išgaunamas švelniai palietus tam tikroje vietoje styginių instrumentų stygas stryku

Akordai

Akordai

Akordai - yra padalinti per pusę, o atitinkami akompaniatoriaus akordai turėtų patekti į viršutinius garsus, tarsi vėluodami.

Dvigubos natos (italų doppia corda, vokiečių Doppelgriff, angliškas dvigubas sustojimas) yra styginių instrumentų grojimo technika, kurios esmė verčiasi tuo pačiu metu paėmus du, tris ar keturis garsus skirtingomis stygomis, tuo pačiu metu

Akordai

Dvigubos natos

Pedalas

- Akompaniatorius turėtų naudoti pedalą labai subtiliai.
- Styginiai instrumentai netinka vadinamajam "riebalų" pedalui, kuris juos "užtvindo". Šios taisyklės nesilaikymas galimas kai kuriuose šiuolaikinės muzikos kūriniuose arba impresionistuose
- Polifoniniuose ir senoviniuose muzikos kūriniuose pedalas naudojamas labai atsargiai, griežtai ribojamas.
- Romantizmo pjesėse, atvirkščiai. Pedalo naudojimas neatsiejama būtinybė, praturtinanti solo instrumento skambėjimą. Pedalo nuėmimas turi būti labai tikslus, frazių pabaigose.